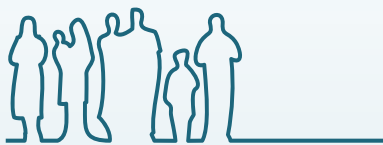

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

CCCM CLUSTER

Підтримка переміщених громад

Україна

МІНІМАЛЬНІ СТАНДАРТИ

адміністрації та управління
місць компактного поселення
внутрішньо переміщених осіб в Україні

Перелік скорочень

Мінімальні стандарти – Мінімальні стандарти адміністрації та управління місць компактного поселення внутрішньо переміщених осіб в Україні;

ВПО – внутрішньо переміщена (-і) особа (-и);

МКП – місце компактного поселення.

Історія

Документ ґрунтується на міжнародних гуманітарних стандартах, які вже існують, і був доопрацьований шляхом консультацій з іншими Кластерами системи ООН в Україні. У березні 2023 року Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини спільно з СССМ Кластером розпочав розробку Мінімальних стандартів, з метою їх подальшої імплементації. Цей документ має слугувати в якості орієнтира для всіх зацікавлених сторін, у тому числі, місцевих органів влади, задля забезпечення дотримання мінімального рівня гуманітарного реагування в МКП.

Документ

Під час розробки Мінімальних стандартів враховувалася низка чинників, що стосуються МКП, зокрема, тип будівлі, що використовується для розміщення ВПО, рівень життя в Україні, температура повітря, а також найкращі практики, що передбачають мінімальні заходи, необхідні для забезпечення безпеки та права на гідність переміщених людей до МКП.

Стандарти розраховані на короткострокове та середньострокове перебування ВПО. Однак, через відсутність в національному законодавстві визначення поняття «МКП» та відповідної нормативно-правової бази для їх функціонування, нижченаведені Мінімальні стандарти покликані усунути ці прогалини та надати рекомендації всім зацікавленим сторонам, у тому числі, адміністраторам МКП.

Мінімальні стандарти складаються з окремих розділів, щодо управління та координації МКП, житлових умов та непродовольчих товарів, води, санітарії та гігієни. Також указані стандарти стосуються захисту ВПО. Вони покликані забезпечити безпеку та право на гідність ВПО, доступ до послуг, підзвітність постраждалому населенню та його участь у функціонуванні МКП.

1. Держава і МКП

Стандарт

Місцеві державні адміністрації володіють вичерпною інформацією про стан МКП

Ключові показники досягнення

- Затверджений перелік МКП, які пристосовані під тимчасове розміщення ВПО, незалежно від форм власності.
- Здійснюють контроль за додержанням Мінімальних стандартів в МКП.
- Володіють інформацією про можливі місця і умови для тимчасового проживання/перебування ВПО з урахуванням пропозицій органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, волонтерських, благодійних організацій, інших юридичних та фізичних осіб про стан інфраструктури, довкілля у таких місцях.
- Затверджений порядок тимчасового розміщення ВПО в МКП з урахуванням потреб усіх груп ВПО, включаючи людей літнього віку, людей з інвалідністю, багатодітних сімей, жінок та дітей.

Місцеві державні адміністрації надають належну підтримку функціонування МКП

- У місцевих бюджетах передбачені видатки на підтримку ВПО, зокрема, на облаштування МКП.
- Місцева адміністрація має налагоджене співробітництво з профільними державними органами, національними та міжнародними гуманітарними організаціями, для оперативного реагування на потреби у поліпшенні умов проживання, надання медичної, психологічної, юридичної допомоги та забезпечення захисту вразливих груп населення.

2. Управління МКП

Стандарт

Дієве регулювання питань, пов'язаних із перебуванням ВПО в МКП

Ключові показники досягнення

- Розроблений пакет документів, який забезпечує безпечне та передбачуване перебування переміщеного населення в МКП, що включає, але не обмежується:
 - порядок реєстрації ВПО під час прибуття до МКП та вибуття з МКП;
 - типовий договір з ВПО, що регулює підстави заселення, перебування та вибуття з МКП;
 - план розділення приміщень МКП на особистий простір та простір для загального користування ВПО, що враховує потреби вразливих груп;
 - правила перебування ВПО в МКП.
- Розроблений пакет документів враховує потреби всіх груп ВПО, які проживають в МКП, включаючи людей літнього віку, людей з інвалідністю, багатодітних сімей, жінок та дітей.
- Розроблений пакет документів враховує можливості будівлі МКП, його інфраструктуру та інші фактори, що впливають на адміністрування та управління МКП.
- Після прибуття до МКП, ВПО ознайомлюються з пакетом розроблених документів, який доступний у різних форматах (друкованому та цифровому), щоб забезпечити доступність для всіх груп ВПО, які перебувають в МКП.
- Типовий договір, укладений між адміністрацією МКП та ВПО, визначає основні права та обов'язки сторін, включаючи тривалість перебування (якщо вона обмежена) та умови вибуття ВПО з МКП.
- Обробка персональних даних ВПО здійснюється з дотриманням принципів конфіденційності та національного законодавства.

Активна участь ВПО в ухваленні рішень, пов'язаних з адмініструванням, управлінням та обслуговуванням МКП

- Наявні механізми, що забезпечують активну участь всіх груп ВПО у процесах прийняття рішень, пов'язаних із їхнім життям у МКП. ВПО поінформовані про механізми участі та мають до них рівний і недискримінаційний доступ.
- Процес ухвалення рішень є консультативним і враховує потреби вразливих груп ВПО, які проживають в МКП, включаючи літніх людей, осіб з інвалідністю, багатодітних сімей, жінок та дітей. Керівники МКП заохочують та підтримують ВПО у створенні ініціативних груп та активній участі в управлінні та обслуговуванні МКП.

Механізм зворотного зв'язку

- Створений Механізм зворотного зв'язку, що має на меті забезпечити можливість ВПО надавати керівникам МКП скарги та пропозиції щодо управління МКП.
- ВПО поінформовані про Механізм зворотного зв'язку та мають рівний і недискримінаційний доступ до нього.
- Механізм зворотного зв'язку доступний у різних форматах із метою забезпечення доступності для всіх груп ВПО, які перебувають в МКП. Такі формати можуть передбачати, але не обмежуються: встановлення скриньок для надання скарг і пропозицій, створення чат-груп у мобільних додатках, визначення годин прийому керівництвом МКП.
- На основі наданого зворотного зв'язку керівник МКП вживає необхідних заходів реагування або здійснює перенаправлення.

Доступ до інформації про права та наявні послуги

- ВПО проінформовані про їхні права та доступні послуги, зокрема, заклади охорони здоров'я та освіти, державні соціальні програми, гуманітарні програми, послуги з надання безкоштовної правової допомоги, психосоціальної підтримки, допомоги жертвам гендерно зумовленого насильства, тощо.
 - Інформація доступна в різних форматах для різних груп ВПО, які перебувають в МКП. Це можуть бути, зокрема, інформаційні стенди, плакати в місцях загального користування, листівки, чат-групи в соціальних мережах та інформаційно-просвітницькі заходи.
-

Координаційний механізм для забезпечення захисту прав ВПО та міжсекторального реагування

- Керівник МКП визначає потреби вразливих груп ВПО з урахуванням гендерних, вікових та критеріїв інвалідності.
 - Керівник МКП має налагоджене співробітництво з відповідними державними органами, включаючи місцеві адміністрації, поліцію та органи соціального захисту та гуманітарними організаціями, зокрема, для забезпечення захисту вразливих груп населення, в тому числі, від фізичного та психологічного насильства, гендерно зумовленого насильства, сексуальної експлуатації та насильства, дискримінації і булінгу.
-

Обслуговування МКП

- Керівник МКП забезпечує обслуговування та функціонування інфраструктури МКП.
- Керівник МКП заохочує ВПО до активної участі в підтримці функціонування МКП та покращенні його інфраструктури.

3. Житлові умови та непродуктивні товари

Стандарт

Ключові показники досягнення

Цілісність і структурна стійкість будівлі МКП

- Будівельні конструкції, характеристики основи фундаменту, інженерні мережі і системи будівлі МКП перебувають в задовільному технічному стані та відповідають положенням національного законодавства.

Цілісність інженерних систем МКП

- Будівля МКП обладнана безперервно функціонуючими інженерними системами, необхідними для забезпечення гідних умов проживання ВПО. До таких систем належать електропостачання, система опалення, вентиляція, водопостачання та водовідведення, в тому числі, прилади резервного електроживлення.

Наявність інфраструктури, що забезпечує фізичну безпеку

- Інфраструктура МКП забезпечує фізичну безпеку переміщеного населення. Це включає, але не обмежується наступними складовими:
 - освітлене приміщення будівлі МКП та прилеглої території;
 - встановлені замки/засувки на входних дверях, дверях санвузлів, туалетних кімнат та особистого простору ВПО;
 - розділені санвузли та туалетні кімнати за статтю;
 - наявні вогнегасники та план евакуації;
 - наявні аптечки першої допомоги.

Інфраструктура для людей з інвалідністю

- Будівля МКП та прилегла територія обладнані інфраструктурою, для людей з інвалідністю, що забезпечує вільне та безперешкодне пересування в приміщеннях МКП та за його межами.

Інфраструктура для людей з інвалідністю

- Душові/ванні кімнати та туалети обладнані для людей з інвалідністю.
- Керівники МКП, в міру можливостей, розміщують людей з інвалідністю в найбільш доступних та сприятливих для них приміщеннях, з урахуванням поверховості об'єкта.

Температурний режим у приміщеннях МКП

- Температура в приміщеннях МКП підтримується відповідно до сезону, але в межах 20-25°C. Мінімально допустима температура в зимовий період року – 18 °C.

Розподіл приміщень МКП на основі потреб ВПО

- Приміщення в МКП розподілені з урахуванням потреб усіх груп ВПО, які проживають у ньому, включаючи людей літнього віку, осіб з інвалідністю, багатодітних сімей, жінок та дітей.
- Приміщення МКП розділені на особистий простір та місця для загального користування ВПО.
- Якщо будівля МКП одночасно розміщує ВПО та використовується за своїм функціональним призначенням (школа, садочок, санаторій, гуртожиток), простори, виділені для ВПО, відокремлені від інших приміщень будівлі.

Забезпечення гідного особистого простору для домогосподарств ВПО

- Домогосподарства ВПО проживають в окремих кімнатах або їх особистий простір відокремлюється шляхом встановлення легких конструкцій (ширм, перегородок).
- Особистого простору достатньо для спальних місць, зберігання особистих речей та забезпечення комфортної дистанції між людьми. На одну особу виділяється щонайменше 6 кв.м.

Місця загального користування для задоволення базових потреб ВПО

- Наявні місця загального користування для приготування та прийому їжі, а також зберігання продуктів, які обладнані відповідними меблями та побутовою технікою.
- Місця загального користування облаштовані з урахуванням демографічної структури населення МКП та їхніх потреб, включаючи, місця проведення зборів, організацію дозвілля для літніх людей та дітей дистанційного навчання для дітей, а також надання послуг. У разі нестачі місця, один окремий простір може мати декілька цільових призначень. Наявність розкладу дозволяє використання такого простору в залежності від потреб.

Наявність основних предметів побуту

- Приміщення МКП облаштовані предметами побуту, необхідними для забезпечення базових умов проживання та задоволення потреб різних груп населення.
- Особистий простір ВПО обладнаний ліжками, матрацами, подушками, постільною білизною та базовими меблями для зберігання особистих речей.
- Приміщення МКП обладнані пральними та сушильними машинами.
- Кухні обладнані холодильниками, газовими або електричними плитами, столовими приборами, посудом та меблями.

4. Вода, санітарія та гігієна

Стандарт

Ключові показники досягнення

Безперешкодний доступ до води

- ВПО мають постійний і безперешкодний доступ до питної води, води для приготування їжі, особистої гігієни та санітарних потреб.
- Вода відповідає санітарним нормам та рівню якості для безпечного вживання.
- Питання, пов'язані з перебоями у водопостачанні, негайно розв'язує адміністрація МКП і одночасно вживає заходи щодо альтернативних рішень до моменту усунення несправності.

Належний та безпечний доступ до санвузлів та туалетних кімнат

- Кількість санвузлів та туалетних кімнат є достатньою для задоволення потреб осіб, які проживають в МКП. Залежно від спроможностей будівлі та рівня заповненості МКП, рекомендується встановлювати щонайменше 1 душ/ванну на 8 осіб, 1 туалет на 20 осіб, 1 умивальник на 5-7 осіб.
- Душові/ванні кімнати та туалетні кімнати розділені за статевою ознакою та обладнані внутрішніми засувками.
- У разі відсутності душових/ванних і туалетних кімнат у приміщеннях МКП, вони розташовуються на відстані не більше 50 метрів від житлових приміщень. Обслуговування цих об'єктів та їхнє утримання забезпечується керівником МКП.

Належні санітарні умови

- Підтримані належні санітарні умови приміщень МКП, що включають регулярне вологе прибирання, прибирання санвузлів, вентиляційних каналів, дезінфекцію поверхонь.
- Відсутні цвіль, грибок, шкідливі комахи в приміщеннях МКП.

Стандарт

Ключові показники досягнення

Наявність відповідної побутової техніки

- Наявність щонайменше 1 пральної та 1 сушильної машини на 12 осіб.
- У разі відсутності централізованого гарячого водопостачання, санвузли обладнані водонагрівачами (бойлерами).

Система управління відходами

- Наявність функціонуючої системи управління відходами в МКП.
- Сміттєві баки встановлені на відстані не більше 50 метрів від житлової зони.

Список використаних джерел:

- The Sphere Handbook (4th edition) (Sphere Association.), 2018 - <https://spherestandards.org/handbook-2018/>
- Collective Center Guidelines, (UNHCR, IOM), 2010 - <https://ccmcluster.org/sites/default/files/2018-10/doc18990-contentido.pdf>
- Minimum Standards for Camp Management, 2021 - <https://handbook.spherestandards.org/en/camp/#ch001>
- UNHCR Emergency Handbook - <https://emergency.unhcr.org/search>
- Guidelines on Emergency Sheltering for Refugees in Germany, IFRC, 2016 - <https://preparecenter.org/wp-content/uploads/2020/10/24Lu19-Guidelines-for-Sheltering-refugees-in-D.-1.pdf>

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

CCCM CLUSTER
Підтримка переміщених громад
Україна

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини
(з 1 липня 2022 року)

✉ lubinets@ombudsman.gov.ua

Гаряча лінія Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини: 0 800 50 17 20
електронна пошта: hotline@ombudsman.gov.ua

Мінімальні стандарти адміністрації та управління місць компактного поселення внутрішньо переміщених осіб в Україні презентовані під час Конференції «Право на гідність у місцях компактного поселення». Київ. 2023

